

СНН

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 4. јануар 2007.

Нова серија, г. XVII, бр. 1

Српска школа у Будимпешти

Божићни вашар

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Сумирање рада наших црквених општина

Протекла година може да се вреднује на различите начине, међутим, неспорно је да је и 2006. прохујала веома брзо и била је богата радосним а нажалост и тужним збивањима у животу црквених општина у Мађарској. Било је заиста бројних догађаја за памћење, међу које се убрајају обнове српских православних храмова у Шиклошу, Баји, Будимпешти. Ловранима ће протекла година остати у памћењу због изградње и освећења нове црквене сале, саграђене непосредно иза цркве. Барања и Бачка ујединиле су своје снаге на пољу издавања „Саборника” који више није само печујски, него је регионални лист!

У свим нашим насељима, тамо где се могло, достојно су прослављене храмовне славе, извршено је делимично уређивање српских православних гробља, регистрована су многобројна заседања, било је форума па и непријатних догађаја попут провала у наше светиње, а о нападу на јереја Далибора Миленковића, пароха батског да и не говоримо!

Дакле, за собом смо оставили годину која је била веома садржајна... Можда ће ту и тамо, при представљању целовитог приказа свих збивања у животу црквених општина у Мађарској, изостати неки детаљи, зато молимо унапред извињење уколико нам је при састављању скраћене годишње хронике нешто случајно промакло.

Аљмаш

Срби у Рацком Аљмашу достојно су обележили све црквене празнике а посебно своју храмовну славу „Спасовдан”. Прослави заштитника аљмашке цркве, приликом које је свету архијерејску литургију уз саслужење свештенства служио епископ будимски Господин Лукијан, присуствовали су и многобројни гости из Војводине, пре свега, из Новог Сада, Апатина и Сомбора. Кумовали су Јанош Мохан и Софија Чупић-Мохан која већ дуги низ година предводи српску заједницу у овом насељу. Иако малобројни, Аљмашани чине све на пољу очувања месног српског православног храма и старог српског гробља а приређују и бројне програме у циљу презентације црквено-културних вредности српског народа.

Баја

Срби у граду на Шугавици наставили су улепшавање свог српског православног храма. При томе, успели су да зауставе и прокишњавање које се изненада појавило – санирање оштећеног дела светог храма урађено је на време па је спречено оно најгоре. Иначе, из аспекта Бајаца, цела година протекла је у знаку марљивог конкурисања ради набавке материјалних средстава за дотеривање и обнову древне светиње а нису изостала ни празновања црквених празника. За празновање је било повода и крајем године, наиме, председник црквено-општинског одбора у Баји Милош Апић награђен је признањем „За град Бају”. Следећи план бајских Срба је да своју светињу опскрбе електричним звоном а Милошу

Веронаучни камп у Бати

Апићу је пак давнашња, жарка жеља да се мошти његовог оца, блаженопочившег јереја Милоша Апића који је мучки убијен, врате у град на Шугавици и сахране у бајској српској православној цркви.

Бата

Срби из Бате су већи део свог буџета посветили цркви, парохијском дому и тако допринели опслуживању црквено-општинског комплекса. Купљени су нови теписи и црквене литије а урађене су и ситније поправке у унутрашњости храма. Српски православни верници предвођени својим духовним пастиром јерејем Далибором Миленковићем достојно су обележили све црквене празнике а почетком августа били су домаћини и овогодишњем Веронаучном кампу чија је тема била црквено појање. Када смо већ поменули појање, ваља истаћи да је Хор „Кнез Лазар” поновио свој наступ у Десци, наиме, након прошлогодишњег представљања на смотри црквених хорова, и 2006. су били учесници Банатског сабора. Батлије су учествовале и у реализацији „Недеље екуменизма”. Штета, што духовну толеранцију, љубав према ближњем нису имали у виду они провалници који су извршили упад у парохијски дом о. Миленковића кога цене и поштују не само Срби, него и многобројни Мађари!

Батања

Поред уобичајених празновања црквених празника, Батањска српска православна црквена општина ове године није испољавала већу активност што се може коментарисати и беспарицом. Наиме, првенствени циљ и сан Батањаца је обнова древне светиње која је сазидана 1778. године. Реконструкција светог храма већ 2-3 године паузира и остаје да се види када ће доћи до поставка радова.

Бреме

У поменутом насељу данас живи једино једна српска породица – породица Марић. Српска православна црква посвећена Вазнесењу Христовом налази се у тешком стању па је баш зато, у неколико наврата, у њој извршено спремање. Нажалост, у

конструкцију месне српске православне цркве.

Илочац

У малом барањском насељу, нажалост, више нема Срба – остала је само месна српска православна црква која представља сведочанство битисања нашег народа у овом селу. На српском православном храму, који је посвећен св. Петки, требало би извршити реконструкцију – остаје да се види хоће ли до тога доћи удруженим снагама барањских Срба и Локалне самоуправе Илочца.

Јегра

У граду где одавно нема српског становништва сваке године приликом празновања храмовне славе „Летњег св. Николе” окупљају се српски православни верници и то претежно из северног дела Мађарске. Празновање патрона у Јегри с године у годину у све већем броју привлачи Србе из Мађарске, штета је, међутим, да богомоља данас, пре свега, представља туристичку атракцију која је привлачна за иностране госте из разних земаља Европе. Они пак, нажалост, мало информација добијају о српској прошлости, историјату јегарске српске православне цркве.

Калаз

Калазлије су наставиле а затим и привеле крају обнову парохијског дома. Радови су коштали 21 милион форинта, која средства су набављена путем конкурса. Поред парохијског дома, и у месној српској православној цркви урађене су мање ствари, купљени разни прибори а уочљива је била и приложничка воља калашких српских православних верника који су достојно прославили све црквене празнике.

Нажалост, колико је лепо кренуло „ново калашко поглавље”, тако је несхватљиво, изненада брзо окончана чаробна прича у овом насељу, наиме, током јесени, из до сада непознатих разлога јереј Милан Дујмов, парох калашки напустио је своју паству, свештенички позив и према непотврђеним информацијама предао се постдипломским студијама на Печушком универзитету.

Упркос свим дешавањима, српски православни верници у Калазу предвођени Петром Крунићем, председником месног црквено-општинског одбора привели су крају радове на гаражи у парохијској згради, нису занемарили ни улепшавање, дотеривање српског гробља а пред сам крај године добили су и новог свештеника, јереја Николу Почучу.

Липова

Након прошлогодишње капиталне обнове месног српског православног храма, која је коштала 2,3 милиона форинти, Срби у Липови предвођени Николом Поповићем наставили су улепшавање свога светог храма. У томе су предначили Љубомир и Слободан Бачванин, који ће 2007. бити кумови липовачке црквене славе. Они су светињи даривали нове прозоре, чиме су сва окна на храму измењена. Осим тога, заслу-

светињи су приметни знакови прокишњавања и нужна је материјална помоћ за покретање реконструкционих радова над светим храмом.

Вашархел

Срби у Вашархелу предвођени Душицом Пандуровић, старатељем месне православне цркве током године наставили су реконструкцију свог светог храма и уређење месног српског православног гробља. Захваљујући финансијској подршци Градоначелничког уреда, измењени су прозори на светињи, направљен је громобран а у плану је и обнова улазних врата, спољашња реконструкција цркве, пре свега, зидова. Због новчаних потешкоћа, мање поправке се очекују само на вратима.

Виљан

Као и претходних година, и током 2006. године у Виљану је све било подређено штедњи и набавци финансијских средстава за обнову месног српског православног храма. Реконструкциони радови се сада већ заиста приводе крају и прижељкује се онај тренутак када ће у светињи, након много година, поново одјекнути молитвена реч, служити литургија.

Деска

Поред достојног празновања црквених празника, Дешчани су током целе протекле године марљиво радили на обнови торња светог храма и спољашњости месне српске православне цркве. Труд мештана крунисан је поновним освећењем светиње које је обавио Његово Преосвештенство епископ будимски Господин Лукијан. Трошкови свеукупних радова коштали су 5 милиона форинти од чега су дешчански Срби, путем добровољних прилога, обезбедили чак 1,2 милиона форинти! У обнови светог храма материјално је учествовала и Локална самоуправа села Деске а наставак прикупљања новчаних средстава у циљу даљих радова на светињи уследиће ускоро, наиме, 24. фебруара се предвиђа организовање хуманитарног бала. Коначни циљ Дешчана је јасан: до 2009. године, када ће се обележити 150. годишњица постојања светог храма, желели би извршити целокупну ре-

гом Ђуре Поповића, такође некадашњег Липовчанина, обновљено је Јеванђеље: рестаурацију драгоценог црквеног издања урадила је Кристина Мијатовић, апсолвент Факултета примењених уметности у Будимпешти.

Ловра

Ловрани предвођени својим парохом Павлом Капланом, достојно су прославили све црквене празнике од Божића, Савиндана до Ускрса, Св. Николе. Свакако, један од најсвечанијих тренутака у животу Ловрана забележен је 29. августа када је у селу свечано освешћена зграда нове црквене сале, саграђене непосредно иза цркве. Изузетно складно здање подигнуто је за непуну годину дана средствима добијеним на име одште-те за зграду бивше вероисповедне школе. Укупна вредност радова износила је близу 14 милиона форинти а освешћење сале обавио је Његово Превосиштво епископ будимски Господин Лукијан. Постоје најаве да ће доћи и до обнове месног српског православног храма пошто је Национални културни фонд Ловранима доделио милион форинти – радови ће почети на пролеће.

Мађарбоја

Српска православна црква у Мађарбоји посвећена је св. апостоу и јеванђелисти Луки. У светом храму отпочеле су припреме за радове изолације будући да је црква већ годинама изложена нападу влаге па је куцнуо час да се заустави процес њеног даљег продирања. Ове године одржана је и храмовна слава у одсуству јереја Предрага Хајдуковића, администратора мађарбојске парохије који је у то време био на Светој Гори у манастиру Хиландару. Свету литургију, уз присуство скромног броја верника, служио је јереј Јован Бибић, парох сантовачки.

Мајш

Старатељ српске православне цркве у Мајшу, Норберт Бугарски, и протекле године неуморно је радио на набавци материјалних средстава како би се извршили најнеопходнији радови на светињи која је посвећена св. Петки. Иако је у циљу реконструкције фресака била обећана позамашна сума, због ригорозних рестрикција широм земље Мајшани су, нажалост, остали „кратких рукава”. Једино је Земаљски центар за реконструкцију културно-историјских споменика (Állami Műemléki Rekonstrukciós Központ) сматрао важним да обезбеди једног мајстора-стручњака који је имао задатак да на лицу места изврши најважније послове. И ове године је достојно прослављена храмовна слава св.Петка: иако је био радни дан, 27. октобра празновању заштитника мајсторске древне светиње присуствовало је педесет српских православних верника из Мађарске, Хрватске и Србије а кумови славе, чланови породице Сутарић из Белог Манастира, светом храму даривали су две велелепне литије које је осветио јереј Радован Савић, администратор мајшанске парохије.

Медина

Водећи се духовном оставштином, аманетом предака, медински Срби

су већи део својих новчаних средстава утрошили у даље улепшавање, дотеривање месне српске православне цркве а жарка им је жеља да се обнови зграда бивше српске вероисповедне школе. Тај сан, изгледа, оствариће се, наине, од Уреда за националне и етничке мањине у те сврхе добили су 1.000.000,- форинти! Дакле, 2007. године медински Срби предвођени Ранком Сокићем, председником месног црквено-општинског одбора и Наталијом Сокић, председницом Самоуправе Срба у Медини, која је након октобарских локалних избора изабрана и за заменика начелника месне самоуправе, моћи ће се сконцентрисати на обнову бивше српске вероисповедне школе. Наравно, при томе, неће запоставити ни прославе црквених празника које су и до сада ревносно и одано празновали.

Мечка

У малом барањском насељу данас више нема Срба, међутим, на дан св. великомученика Димитрија окупљају се српски православни верници с циљем да одају почаст патрону српске православне цркве која је у овој архитектонској форми подигнута 1911. године. Светиња је у прилично лошем стању па баш зато, ради њеног спасавања, била би потребна хитна реконструкција.

Мохач

У Мохачу су настављени радови на обнови гробљанске капеле Св. Константина и Јелене. Месни српски православни верници улажу огромне напоре како би се поменуто капела у потпуности обновила. Такође, велики труд, залагање и добровољни материјални прилози су уложени и у реконструкцију Водице, велелепне капеле која се налази на узвишеном месту мохачких винограда, некадашње ходочасно место мохачких и барањских Срба уопште.

Нови Сентиван

Поред традиционалних обележавања црквених празника, српски православни верници су марљиво радили на улепшавању српске православне цркве и њене околине, парохијског дома у којем се налази етнографска збирка а није било запостављено ни дотеривање месног српског православног гробља. И Срби у Новом Сентивану показали су се као

свесни и великодушни приложници, наине, захваљујући њиховим и прилозима појединих Срба из околине овог поморишког насеља, дошло је до обнове свих црквених врата која су, наравно, поново освешћена. План Сентиванаца у 2007. години је реконструкција крова древне светиње!

Пантелија

И ове године, у овом граду, достојно је прослављена храмовна слава „Пренос моштију св. оца Николаја у Бари” у оквиру које је обављено освешћење српског крста, постављеног испред цркве пре две године. Природне непогоде, пре свега олује, летос су оштетиле и српску православну цркву на којој су ради спречавања прокишњавања урађени хитни послови. Наставак обнове цркве треба да следи, баш зато, извршени су покушаји набавке материјалних средстава... Након разговора вођених са руководиоцима Фабрике „Dunaferr”, постоји нада да ће се доћи до знатнијих финансијских извора у циљу обнове месног српског православног храма.

Печуј

У Печују, духовни и културни центар смештен у црквено-општинском комплексу у Улици Зринског под бр. 15. током целе године је радио припремајући се за нове изазове. Јереј Предраг Хајдуковић, парох печујски који је покренуо „Саборник”, лист за православу мисију парохије печујске, издање је проширио и на друге барањске парохије, односно на Жупанију Бач-Кишкун па се новине могу третирати као регионални лист.

Отпочеле су припреме и за реализацију пројекта изградње црквено-уметничке збирке: у седишту Жупаније Барање у више наврата одржани су преговори између Будимске епархије, предвођене Његовим Превосиштем епископом будимским Господином Лукијаном и представника Жупаније, односно Града. Преговарачке стране су се сложили да ће све учинити како би се план музеја до 2010. године остварио када ће Печуј бити „Културна престоница Европе”. Претходна 2009. година, иначе, биће посвећена Црквама, вероисповестима, а изградња црквено-уметничке збирке, која би садржала стручно одабран мобилијар, цркве-

не утвари разних српских православних храмова у Барањи, стриктно се уклапа у програмску схему Печујаца.

Лобирање у правцу подизања музејског комплекса извршено је и у матичној земљи где су јереј Предраг Хајдуковић, парох печујски и др Предраг Мандић, потпредседник Печујског црквено-општинског одбора промовисали пројекат који је топло поздрављен и од стране српских власти, наине, Република Србија ће из Националног инвестиционог плана са 300.000 евра подржати изградњу црквено-уметничке збирке. Ову радосну вест је Печујцима саопштио Мирољуб Радосављевић, државни секретар Министарства културе Републике Србије који је у престоници Жупаније Барање боравио крајем септембра.

Помаз

У Помазу су такође сви црквени празници свечано обележени. Поводом 100. годишњице од оснивања помашког српског хора, средином јуна у просторијама месног Српског клуба приређена је свечаност на којој је присутнима приказан обновљени барјак поменутог чувеног певачког друштва. Након што је рестауриран, уоквирен, барјак је окачен на централно место у прочељу Српског клуба. За рестаурацију барјака побринула се месна српска мањинска самоуправа и Помашка црквена општина која је покренула и хидроизолацију светог храма. Уз њено име везује се и унапређење црквено-народног живота: захваљујући о. Љуби Милисавићу, редовито се одржавају часови веронауке а ту су и занимања српског језика за која је задужена Бојана Чобан-Симић. Посебно радује чињеница да је недавно про-радио нов помашки хор који за сада броји десет женских чланова, но парох помашки се нада да ће се саставу кад-тад прикључити и мушки чланови.

Сантово

Поред уобичајених обележавања црквених празника, Сантовчани предвођени јерејем Јованом Бибићем, доста тога су учинили и на пољу улепшавања светог храма и његове околине те дотеривања парохијског дома. Ограда порте светиње је окречена, фасада цркве је делимично урађена а што се тиче парохијског дома, ту су извршени бројни радови од којих се истичу малтерисање, кречење, измена бетонских плоча, стазе. Срби у Сантову и даље имају у виду да у месном српском православном храму изграде зимску капелу.

Сегедин

У низу обележавања црквених празника, у граду на Тиси посебан значај има прослава храмовне славе „Преноса моштију св. оца Николаја у Бари”: протекле године, први пут после 1914. 20. маја 2006. године поново се огласило црквено звоно у сегединској српској православној цркви, дело Миклоша Гомбоша, данас јединог звоноливица из Ербођана. Осим тога, у крстионици изложени су радови оних иконописаца који се редовито окупљају у месном Срп-

Слава у Новом Сентивану

(Наставак на 4. стр.)

(Наставак са 3. стр.)

ском клубу и тамо се предају свом хобију, љубави која се зове сликање икона. Поред икона уметника, у стражњем делу светог храма поново је видљива плоча која на српско-словенском и латинском језику сведочи постојање српске православне вероисповедне школе 1797. године. Трагови радова видљиви су и на месном српском православном гробљу где ће се до године извршити улепшавање вечног пребивалишта покојника а за помените послове Сегедински црквено-општински одбор материјалну помоћ, путем конкурса, затражиће од Локалне самоуправе града Сегедина.

Сентандреја

Сентандрејци, слично осталим Србима у Мађарској, такође су достојно прославили све црквене празнике. Током године потрудили су се и за радове на обнови рушевне зградице, непосредно иза цркве... Црквено-општински одбор материјалну помоћ, путем конкурса, затражиће од Локалне самоуправе града Сегедина. Ако иде све по реду, онда би се радови могли завршити до краја пролећа 2007. године... Поједине реконструкционе подухвате требало би извршити и на спољашњем делу Благовештенске цркве, међутим, пошто обнова светиње захтева позамашне финансијске изворе, за сада се не види реална шанса да ће до тога ускоро доћи. Додуше, архитектонски планови за послове су урађени, но новац је по том питању велики господар. Баш зато, предстоји велика борба за набавку пара а у овој економској ситуацији то ће веома тешко ићи... Но, нада увек постоји!

Сечуј

Српска православна црква у Сечују посвећена „Преносу моштију св. оца Николаја у Бари“ дуго времена била је запуштена, тек ту и тамо се у њој служило имајући у виду њено веома угрожено стање. Ипак, како 27. маја, приликом прославе храмовне славе „Летњег св. Николе“ тако и 24. септембра 2006. године древна светиња је одјекивала од молитвених речи српских православних верника будући да је тога дана у организацији Печујско-барањског српског удружења одржано свечано обележавање 300. годишњице смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића. Служено је вечерње а потом је обављено освешћење спомен-бисте богоугодног, милостивог Господина кир Арсенија: брончани портрет патријарха урадио је Драган Димитријевић, академски вајар, редовни професор и шеф Катедре за вајарство на Академији за примењену уметност у Београду и коаутор мр. Миодраг Димитријевић, а ливење је извршила Уметничка ливница „ВОЖДОВАЦ“, позната као Ливница Браћа Јермеић!

Окончањем вечерња, у порти дрвене светиње, некадашњег катедралног храма патријарха Чарнојевића, одржан је и пригодни програм на српском и мађарском језику у којем су наступали чланови Црквеног хора из Мола предвођени хоровађом Ољом Ромић, рецитатори Маришка Ковач, Никола Савић и Марко Мандић, Ми-

Слава у

лан Рус и Јозо Маториц, глумци Српског позоришта у Мађарској, те фолклорашки Културно-уметничког друштва „Ловра“ из истоименог насеља.

Биста патријарха Арсенија III Чарнојевића, према плановима, 2007. биће постављена поред гроба блаженопочившег епископа Максима Гавриловића који је сахрањен у порти сечујске српске православне цркве, а радове ће, слично као и приликом свечаног обележавања 300. годишњице смрти патријарха Чарнојевића, финансијски подржати и месна заједница предвођена њеним председником Андрашом Тотом чији српски корени, са мајчине стране, потичу из Липове. На крају прегледа ваља истаћи да је I број Барањских српских свезака, издања Самоуправе Срба у Печују и Печујско-барањског српског удружења посвећен Арсенију III и Сечују, а аутор рада је Сечујкиња Цвета Вуковић.

Сириг

У Сиригу 2006. остаће запамљена по бригама и проблемима, наимае, иако су се месни српски православни верници предвођени Бранком Владисављевићем, председником Сиришког црквено-општинског одбора надали да ће доћи до покретања реконструкције српске православне цркве, до тога није дошло. У светињи је све већи број пукотина на зидовима и хитна би била брза интервенција, обнова, међутим, средства за сада не пристижу иако су Сирижани, позивајући се на одштету и добивени новац, обратили Будимској епархији да се обезбеде материјални извори за спашавање светог храма. Новци би, између осталог, и зато били потребни, јер је недавно извршен срамни напад на светињу: украдене су све бакрене олуке! У случају да се поставе обичне олуке, издаци радова коштали би 250-300.000,- форинти, у супротном, двоструко-троструко више... У међувремену, природне непогоде наносе нове штете, прети опасност прокишњавања. Српска црква у Сиригу налази се у заиста тешком стању!

Српски Ковин

У Српском Ковину древна светиња се и даље налази међу радо по-

сећиваним знаменитостима овога града. Нажалост, у олтару су недавно откривена велика оштећења фресака које штете је нанела влага па је хитно алармиран Завод за заштиту споменика културе. Пред сам крај године увид на лицу места извршила је Ђенђи Фазекаш, сарадник поменуте институције која је обећала да ће у јануару бити дат одговор, може ли се очекивати нешто у вези са елиминасањем продира влаге у ковинском светом храму.

Стони Београд

У Стоном Београду се налази једна од најлепших наших светиња. Православаца овде никада није било у великом броју, међутим њихова љубав према Цркви и вери читава се па су се успешно одржали. Ваља рећи да је црквена општина у Стоном Београду у последњих неколико година марљиво радила на обнови и опреми парохијског дома – ти напори крунисани су успехом па се сада у свечаној сали редовито могу одржавати састанци, програми. И српска црква опскрбљена је теписима, новим превлакама а како је наговештено, серија набавки наставиће се и до године.

Чанад

У овом поморишком насељу бригу о месној српској православној цркви води Јулијана Недучић, удовица Благоја Недучића који је био дугогодишњи председник Чанадске српске православне црквене општине и старатељ светог храма. Будући да су зуби времена видљиви на светињи, неминовно је да се пре или касније изврши реконструкција богомоље. Након октобарских избора, чанадски Срби су већ формулисали своје планове: међу минималним задацима наведено је одржавање и улепшавање месног српског православног гробља и порте српске православне цркве, а међу максималним циљевима наша се обнова месног српског православног храма! Први кораци остваривања планова су урађени, наимае, поред улепшавања црквене порте, ужурбано се ради на куповини грађевинског материјала како би се око светиње поставила нова ограда. У сваком случају, удруженим снагама лакше ће се доћи до жељених циљева.

Чип

И Чипљани су у протеклој години достојно прославили све црквене празнике. Због прокишњавања, на светом храму су извршени мањи радови пошто је отпао део зида испод крова. Након договора са стручњацима, током јесени је поправљен олук а на пролеће извршиће се и додатни реконструкциони послови.

Чобанац

Међу прославама црквених празника, Срби у Чобанцу посебну пажњу посвећују обележавању пророка св. Илије на Бунарчићу. Сваке године служи се света литургија а том приликом Чобанчанима се придружују и Калазлије те Помазлије, штавише, приликом јулског празновања (30. јула) присутним српским православним верницима прикључио се и начелник живописног насеља Иштван Терек. Иако је српска православна црква у прилично добром

стању, ипак, забрањава чињеница да су се ту и тамо појавили трагови влаге.

Шарок

Као и претходних година, и у 2006. у Шароку се поводом прославе храмовне славе „Св. великомученика Димитрија“ окупио велики број српских православних верника не само из мађарског дела Барање него и из хрватског. Потомци некадашњих опаната одржали су своју 2005. године дату реч и покренули сакупљање новчаних прилога с циљем да се сакупе средства за обнову месне српске православне цркве над којом су одређени радови, захваљујући и Будимској епархији, извршени: елиминисани су проблеми које је проузроковало прокишњавање светиње. Сакупљени новац је, иначе, однет у банку где је отворена штедна књижица „За адаптацију српске православне цркве у Шароку“. Реконструкциони радови ће се наставити и током 2007. године за шта ће се побринути Локална самоуправа предвођена начелником Ласлом Вајдичем.

Шиклош

Последња недеља у септембру 2006. године многим српским православним верницима остаће дуго у памћењу, наимае, 24. септембра свечано и достојно је обележена 200. годишњица постојања српске православне цркве у Шиклошу. Древна светиња је, захваљујући материјалној и духовној подршци Будимске епархије, у новом руху, обновљена поздравила многобројне српске православне вернике из Мађарске, Хрватске, Србије. У бившој престоници деспота Стефана Штиљановића, некадашњег браниоца града чије су мошти некада почивале на Ђунтиру а данас пак у Саборној цркви у Београду, свету архијерејску литургију служили су митрополит црногорско-приморски Господин Амфилохије и епископ будимски Господин Лукијан.

Приликом свете архијерејске литургије куму овогодишње славе Синиши Ножици уручена је захвалница за несобично залагање при организационом припремама за прославу 200. годишњице шиклошке српске православне цркве.

Шумберак

Иако у Шумберку данас живи једино једна српска породица, стање месног српског православног храма и српског гробља као да доказује супротно, тј. да Срба у овом барањском насељу има више! Оно што је за светињу и вечно пребивалиште предака учинила Љубица Перкатлић, старатељ светиње и њена породица, само је за похвалу. Непрекидно се води брига, увек се нешто ради у цркви и њеној околини те на месном српском православном гробљу. Посебна пажња се посвећује прослави патрона светог храма, св. великомученику Георгију: на позивну реч Перкатлићевих, не долазе само Срби, него се појављују и Мађари те Немци. Мештани, без разлике на националну припадност, сматрају својом дрвну светињу пошто она представља културно-историјску вредност, упечатљив доказ прошлости насеља.

П. М.

Важнији пројекти Епархије будимске у 2006-ој

Обнова Текелијанума и шиклошког храма

Свечаност поводом почетка радова у Текелијануму

Највећи пројекат Епархије будимске у протеклој години свакако је обнова Текелијанума, некадашњег стецшта интелектуалне елите и дома сиромашних српских студената. Уз помоћ средстава Владе Аутономне покрајине Војводине са којом је у протеклом периоду на том пољу тесно сарађивала, Епархија будимска на добром је путу да бившем Текелијановом заводу ускоро врати стари сјај и првобитну функцију. То надаље значи да са обе стране постоји чврста воља да се после вишедесетогодишње паузе овде поново зачује студентски жагор и репрезентативно здање заблиста старим сјајем.

Обнова тече према плановима архитекте Пала Гетингера, а предвиђено је да се простор у најскорије време оспособи за прихват и привремени смештај педесетак особа. У пројекат је укључена обнова и опремање свечане сале, а нешто касније прешло би се на први и други спрат, где ће моћи да буде смештено тридесетак студената.

Влада Војводине на челу са Бојаном Пајтићем током прошле године у обнови је уложила преко 200 хиљада евра, а током обиласка градилишта изражена је чврста решеност да се пројекат реализује до краја, без обзира на то што остале институције у Републици Србији у обнови Текелијанума нису уложиле ништа.

На седници Патроната Задужбине Саве Текелије донета је начелна одлука да се убудуће, барем једном годишње додељује медаља Текелијанума установљена од стране Матице српске, након смрти Саве Текелије. Такође је договорено да се од представника покрајинског министарства образовања и Патроната, формира заједничка комисија са задатком да координира рад и функционисање интерната.

Други веома важан пројекат Епархије будимске свакако је комплетна спољна обнова и статичко појачавање шиклошког храма. Укупна вредност грађевинских радова, како нам је реко архијерејски заменик, о-

Војислав Галић, износила је око 20 милиона форинти у шта се убрајају средстава Епархије и државне дотације. Што се тиче новца важно је напоменути да је у протеклих пар година веома изражена тенденција смањивања наменских средстава за обнову црквених грађевина и храма, који се сви од реда налазе и под капом Завода за заштиту споменика културе.

Такође се смањује дотација за слободно коришћење средстава, што конкретно значи да је Епархија за сопствено издржавање и нека неопходна улагања принуђена да користи приходе добијене на име државне одштеге за, примера ради, Саборни храм у Будиму. Државна помоћ на годишњем нивоу смањена је за девет милиона форинти, што значи да је Епархија у протеклој години располагала са свега десет милиона добијених из државног буџета за функционисање верских заједница. То свакако није било довољно за све оно што је планирано, а слика је још суморнија ако се у обзир узму најаве на основу којих ће у 2007. сума бити смањена за додатних 15 посто.

Примера ради, за санацију влаге у цркви у Мађарбоји добијено је четири и по милиона форинти, што за реализацију овог обимног посла није довољно, а болну тачку Епархије будимске представља и смањене буџета нашег црквеног музеја у Сентандреји. Да не би дошла у позицију да за посетиоце затвори врата, ова културна институција једина такве врсте у централном делу Европе, била је принуђена да се у минулој години издржава делом и из средстава Епархије.

Међутим, и у оваквим околностима Музеј је почетком прошле године дошао у посед историјске композиције (уља на платну) Стеве Теодоровића, једног од најзначајнијих српских сликара XIX века. До овог изузетног дела дошло се сасвим случајно, а благовременим реаговањем Музеја под изузетно повољним финансијским околностима слика је откупљена, потом рестаурирана и по-

водом Дана сеобе (19. новембар) свечано представљена љубитељима ликовне уметности.

Прошле године у галерији Текелијанума промовисан је и Водич Архива Српске православне епархије будимске, аутора Бошка Ђенића, Вере Филиповић и Славице Тимотијевић. Издање сабире податке о драгоцену архивској грађи из XVIII, XIX и XX века српске провинцијеније настале на територији Епархије будимске, а данас брижљиво чуване у Сентандреји. Поред тога што Архив Епархије будимске представља један од најзначајнијих српских црквених

архива ван матице, поред хиландарског, тршћанског и дубровачког, он чува и велики број најразличитијих података о животу Срба на просторима Мађарске.

На листи зацртаних пројеката Епархије будимске истакнуто место заузима оснивање црквеног музеја у Печују. За његову реализацију и надаље се траже средства, јер се ради о институцији која би требало да под својим кровом држи најлепше и највредније црквено-ументичке предмете, похрањене у српским црквама на територији Барање.

С. М.

Поклони деци у мохачком Српском клубу

Прослава у мохачком Српском клубу

Свети Никола оставио је пакетиће и за мохачку децу! То потврђује и клупски програм, одржан у организацији Самоуправе Срба у Мохачу, где су дечици подељени разни поклони.

Петнаестак малишана радовало се, наима, нису дошли узалуд на пригодну свечаност – сви су добили заслужене дарове. Светониколајевски програм протекао је у знаку дечјег жагора, смеха а како и не би када је деци, и ове године, у посети био несвакидашњи гост – Свети Никола.

П. М.

„Отворене капије” у Бати

У организацији града Бате од 3. до 10. децембра прошле године приређена је серија верских програма под насловом „Отворене капије”. Становницима овог места током недељу дана представљене су различите верске заједнице (римокатоличка, реформатска, евангелистичка и српска православна), а како смо сазнали од месног пароха, о. Далибора Миленковића, капије нашег храма за све заинтересоване биле су отворене у уторак, 5. децембра. После богослужења, које је обавио о. Павле Каплан, у просторијама Српског клуба приређен је краћи програм. Присутни су том приликом могли да разгледају изложбу црквеног музеја, одржано је предавање верске садржине и изведен вертеп.

У оквиру серије манифестација, у четвртак 7. децембра, у организацији градске самоуправе приређен је концерт духовне музике на којем се успешно представио и наш црквени хор. Том приликом постављен је посебан штанд где су заинтересовани могли да купе српске иконе, бројанице и слично. Наредног дана Милан Радован одржао је исцрпно предавање о лику и делу светог Саве. Манифестација „Отворене капије” завршена је у суботу, 9. децембра заједничком вечером и дружењем.

С. М.

Мистерија око нестанка патријарха Лукијана Богдановића

Да ли бисте умели рећи реч-две о трагедији патријарха Лукијана Богдановића (Баја, 1867 – Бадгасштајн, 1913)? Није прошло ни сто година, а сећање на његову тајанствену смрт у лето 1913. године у Бадгасштајну скоро да је у потпуности ишчезло. Мистерија која и данас обухвата последње дане патријарховог живота задивили би, да-како, и славну списатељицу Агату Кристи.

Као у древним причама, несрећни крај Лукијана Богдановића, предка-живали су многи предзнаци. Све је почело око његовог избора за патријарха Српске православне цркве. Бивши епископ будимски Лукијан после дуге и тешке борбе 22. септембра 1908. изабран је са 39 гласова за, и са 25 гласова против, за новог поглавара српске цркве. Међутим, томе су претходиле многе крајње непријатне афере. Пре него што ће заузети престо карловачког патријарха, сабор је за поглавара српске цркве већ изабрао вршачког епископа Змејановића, кога, међутим, званична Будимпешта није подржала. Тада је већина сабора изгласала да престо карловачког патријарха заузме бачки епископ Шевић, но њега је краљевски комесар успео убедити да се не прихвати тог положаја. Уместо њега, по нескривеној жељи мађарске владе, за патријарха је изабран Лукијан Богдановић, епископ будимски.

Супротно свим очекивањима, ускоро се испоставило да је патријарх Лукијан, благо речено, неспособан политичар. Последице његове неодлучности биле су погубне по српску народну црквену аутономију. У својим мемоарима сентандрејски прота Стеван Чампраг записао је следеће: „За време Његовог патријарховања 1912. године мађарска влада је због непослушности и упорности тадањег Саборског одбора суспендовала нашу црквену аутономију, тј. све уредбе које су донесене после ступања на снагу краљ. Рескрипта.” Ево шта о томе пише тадашња новосадска *Застава*: „То је био почетак борбе између епископата и народа, која је појачана укидањем српске народне црквене аутономије. То се укидање није могло извршити а да није претходно пристао на то сам патријарх Лукијан. Зато је против њега било силно огорчење у народу, које је избило на митрополијском збору у Новоме Саду, 2. (15) септембра 1912., кад се из више хиљада грла заорило: Проклет био!”

Да ли је патријарха Лукијана сустигла народна клетва? Не зна се. Једно је сигурно, патријарх није био омиљен у српском народу. Према неким изјавама тада су почеле његове душевне тегобе и борбе, које ће до-сећи и дубоке, до краја још увек не разјашњене нивое депримираности и депресије.

Но, какво су мишљење имали та-

дашњи мађарски политичари о њему? Краљевски комесар Рохоњи је, између осталог, рекао: „да је патријарх Лукијан слабић и да му је интелигенција мала.” Министар унутрашњих послова Угарске Карољ Куен-Хедервари, пак, назвао га је, после избора Георгија Зубковића за епископа Епархије будимске, обичним лажовом коме се ништа не може веровати. Међутим, све ове изјаве нису представљале озбиљнију опасност по живот патријарха Богдановића. Тако се бар чинило на први поглед. Оно што изазива сумњу јесте изјава архимандрита Георгија Видицког у вези једног несвакидашњег разговора у лето 1913. у Карлсбаду. Али о томе ћемо нешто касније.

Мистерија око патријарха почела је његовим доласком у Бадгасштајн, познато планинско одмаралиште, оног несрећног 13. августа, чију симболику не треба посебно тумачити.

Прву вест о нестанку патријарха Богдановића објавила је *Застава* 6. септембра 1913. године: „Патријарх Богдановић је пре четири дана сам предузео излет у планине и од тога доба га је нестало. У Гаштајн је дошао пре три недеље из Карлових Вари (Карлсбада), где је опће запажено, да је патријарх на врло кратко време измршавио и постао нервозан, суморан и мрзовољан. У Гаштајну је патријарх предузимао шетње у напуштене и опасне планинске кланце. Пре десет дана су планински чувари нашли патријарха у једном забаченом крају онесвеснута и са поцепаним оделом.” Чланак затим наводи како

је патријарх, мада су га познаници одвраћали од тога, у понедељак 1. септембра по неповољном времену ипак кренула да га тражи, безуспешно. На крају извештаја се још додаје: „У Гаштајну се слабо надају, да ће се патријарх још наћи жив.” Мађарски лист *A nap* поставља питање: „Патријарх Богдановић убијен (??)” да би одмах образложи своју сумњу да је „Патријарх Лукијан Богдановић пао као жртва јужнословенске завере и да су га завереници напали и убили.”, мада и сам лист закључује: „Поузданих вести још нема.”

У једном објављеном телефонском извештају стоји: „Синоћ су се вратили изаслани спасиоци, који су послати да траже патријарха Лукијана у околини Гаштајна. Нису га нашли нити су могли да уђу у траг, куда је отишао. Данас ће поново ићи у планине да га траже. Овде је опште мишљење, да је патријарх полудео!”

Несвакидашња констатација, мада није то једина изјава да са патријархом нешто није у реду. Извесни господин Пазманди је за мађарски лист *A nap* дао изјаву: „... да је патријарх у Карлсбаду био скршен и да није хтео ни с ким да говори. Тада је покушала једна дама да му приђе, али он је и њу одбио и кад је чуо за њено име, сав се згрозио.” – наводећи да му је сам патријарх рекао следеће: „Ја сам више него болестан. Мени је досадио живот и ја сам чедо смрти!”

О патријарховој депресији сведочи и касније дата изјава његовог брата др Милоша Богдановића: „да је патријарх Лукијан постао тужан, откад је аутономија укинута”, али о самоубиству није могло бити речи, на име: „Пре неколико дана добио је од њега писмо, у којем му је саопштио своје планове за будућност. Али признаје, да је патријарх patio у последње време од несанице и да се лечио вероналом.” Ваља рећи и то да је фебруара месеца 1913. патријарх у једном писму намењеном бившем саборском потпредседнику др Душану Пелешу већ завапио како више није способан да поднесе неоснована прогонства. Према изјавама многих, у Бадгасштајну је владало опш-

те уверење да је патријарх душевно поремећен.

О нестанку патријарха Богдановића српски лист *Застава* 10. септембра пише следеће: „По мишљењу дра Васиљевића патријарх Лукијан је у ноћи између 19. и 20. августа лутао по планинама. Нека госпођа Бекер тврди, да је патријарха видела 20. августа на врху Ангокел. И једна собарица видела га је. (...) Собарица га је упозорила, да је ту крај пута... Ту се после на необјашњив начин догодила несрећа.”

Али шта се заиста догодило? Дата су разна нагађања. Према једној верзији патријарх је ноћ између 19. и 20. августа провео у природи и када је хтео да се врати, суновратио се са стене у набујали планински поток Ахе. На месту могуће трагедије пронађен је његов шешир, али и једна случајно или намерно изгубљена визиткарка извесног далматинског ђака Винка Карловца. Неки су на основу тога одмах закључили да је патријарх убијен. Супротно томе, из Беча је јављено да је патријарх желео да поток Ахе пређе преко труло брвна које се сломило, па је тако Лукијан пао у воду и удавио се. Ову вест доноси и пештански *Világ*. Но, Павле Јоановић, државни секретар угарског премијера Иштвана Тисе, у својој изјави датој *Pesti Napló*-у истрајно је тврдио како су, у ствари, патријарха убили српски завереници, чију су мржњу потпиривали новосадски српски листови: радикалска *Застава* и либерални *Браник*.

Тело патријарха Богдановића нађено је тек средином септембра. Међутим, тада се испоставило да је његова глава одсечена. Једино је нађена вилица. Прота Чампраг о томе пише: „Суд је на основу нађене вилице блембираних и златом пресуваних новосадских српских листова: радикалска *Застава* и либерални *Браник*. Или се одговор ипак нашао? Вратимо се раније поменутој изјави архимандрита Георгија Видицког. Он пише да је у лето 1913. године у Карлсбаду имао разговор са једним мађарским дипломатом који му је рекао да је угарска влада дубоко разочарана и како би срећније било да се уместо патријарха Богдановића постави нови патријарх. Тада је безимени дипломата понудио решење, да се патријарху Лукијану морално онемогући да и надаље остане поглавар српске цркве. Томе је требало да асистира и архимандрит ковиљски Видицки, који би, као Лукијанов блиски пријатељ, издао једну морално поражавајућу брошуру за јавност. Архимандрит је то, дакако, одмах уверљиво одбио. Шта се десило касније? Зна се. Након месец дана патријарх српски Лукијан Богдановић је мистериозно нестало.

Драгомир Дујмов

Његово високопреосвештенство митрополит загребачко-љубљански и целе Италије Г. Јован

У Хрватској прекрштено 30.000 Срба

Митрополит загребачко-љубљански Господин Јован алармирао је Свети Синод Српске православне цркве, упутивши му писмо у којем обзнањује да је „прекрштено више десетина православних Срба у неколико парохија Архиепископског бјеловарског намесништва”. Митрополит тврди да је у Хрватској до сада прекрштено више од 30.000 Срба и да тај процес и даље траје.

Од предратних 150.000 Срба у Загребу данас има само 19.000 оних који се тако изјашњавају. Парох загребачки, отац Миленко Поповић, који 25 година живи и ради у Загребу, некада је имао 700 православних кућа у које је одлазио, а данас их је само 36.

Срби у околини Иванић Града ђакону Љубиши Миодраговићу недавно су поручили да је за њих сада надлежан жупник јер су они сада римокатолици. Највише право-

није ни одговорио. Тражили смо да се састанемо и разговарамо о повратку црквене имовине, односно оно што још није враћено. Ту се доста спекулише, не извршава се оно што је споразумом потписано између Цркве и Владе Републике Хрватске. Ми се томе и не чудимо, када знамо да ни католичкој цркви не враћају имовину, јер Бискупска конференција је дала изјаву да тај повратак иде веома споро иако је потписан протокол на државном нивоу између Свете столице и Републике Хрватске.

Како тече обнова порушених и општењених српских цркава и манастира у Хрватској?

– Тај посао иде својим током, али највише нашим напорима и заузимањем. Од како је на власти Санадерова влада скоро да је прекинута та сарадња између цркве и државе, док је претходна влада била ипак нешто активнија.

Врло слабо се у Хрватску враћају

католике који немају верску наставу у школама. Затим, никако да реше питање наше имовине, то се односи на наше црквиште у Цељу, где је почетком Другог светског рата Хитлер наредио да се сруши црква Светог Саве. Они не мисле да то врате. Иако је остало скоро два метра зидова, они су ту направили атомско склониште, а на једном делу црквене порте подигли су споменик палим борцима из НОБ-а. То све не би ништа сметало када би нам дали да обновимо и подигнемо цркву. У Марибору уопште не желе да нам исплате за црквиште, јер је и овде по Хитлеровом наређењу срушена велика црква. Ми смо сада у ситуацији да купимо неку велику зграду коју бисмо адаптирали за богомољу, стан свештеника и културне манифестације наших верника. Надамо се да ћемо успети да то купимо. Могу да кажем да је Словенија, где имамо седам свештеника, много напреднија од Хрватске.

Шта би сте поручили верницима СПЦ у дијаспори?

– Ја знам да вама у дијаспори, далеко од огњишта предака, није нимало лако. Знамо да се, поготово млађа генерација, налазите пред много изазова. Као народ не смемо дозволити да заборављамо своје корене и губимо свој идентитет. Треба да се интегришете у средину у којој живите, али никако и да се асимилујете, заборавите своју веру, језик, културу, обичаје. Показало се кроз историју да се уз цркву све лакше подноси и савладава. Посебан значај имају градња и подизање храмова у земљама где Срби живе и где се заједно са свештенством боре

Владика Јован

за очување своје вере, културе и традиције.

Храмови СПЦ су места где се окупља српски народ и где се, поготово у дијаспори, духовно напаја и снажи да остане на светосавском путу, да чува своју веру и лакше преброди све тешкоће.

Италија је трећа земља коју покрива Ваша епархија. Какво је стање тамо?

– Трст је наша стара парохија, била је добро материјално ситуирана и имала је и своју школу, која је била призната од стране државе. Сада се ту окупља наш свет који је у Италију дошао на рад, већином из околине Пожаревца.

Имамо једну парохију у Вићенци, која је јака и има пуно нашег света, а добили смо једну напуштену католичку цркву коју ћемо адаптирати и ту ћемо држати богослужења.

Милано са околином има око 15.000 наших људи и ту имамо парохију, као и у Риму, где служимо неколико пута годишње и рачунамо да имамо око 2.000 верника. Имамо и мисионарску парохију у Барију, коју ћемо активирати због поклоника који долазе на гроб светог Николе.

У медијима су се појавиле информације да ће патријарх Павле због погоршаног здравља напустити своју дужност. Ви важисте као један од кандидата за место патријарха СПЦ.

– Патријарх је увек у некој ситуацији да нас изненади. Кад мислимо да је болестан он се појави и изванредно прати ток седница. Здравствени проблеми за његове године су сасвим разумљиви, међутим, он је ментално сасвим способан да учествује у раду. Зато сва та нагађања не треба прихватати као чињеницу, јер поједини, ко зна из којих разлога, проносе такве вести.

Д. Ј.

Парохије без верника

– Ми имамо довољно кандидата за свештенике, али имамо парохије у којим нема ниједног верника, ниједно чељаде не живи у неколико села. Празне парохије не можемо да поупинемо. Имамо неколико свештеника које помажемо из епархијске касе. За сада су једино добро организовани Загреб, Бјеловар, манастир Лепавина добро функционише. Тамо где нема довољно средстава за свештенике ми помажемо из Епархије. Они су социјално осигурани и ту донекле функционише споразум са Владом Републике Хрватске.

славних Срба у католичку веру прешло је у парохији Нарта, у селима Ламинаца, Босилево, Маринковац Доњи, Шуметић, Блатинац, Липовчани, Дерезани. Разлози су страх да се не изгуби посао, или да би се лакше запослили. Да деца не би имала проблема у школи, родитељи их уписују на католичку веронауку и тако она постају католици.

Прелазака у католичанство има мање него за време ратних и поратних година, али је и даље присутно. Притисци на Србе су велики. Према речима православних свештеника, масовно им се обраћају родитељи са захтевима да деца издају потврде да су крштена. С тим папирима иду код жупника и дају му сагласност да су њихова деца добровољно прешла у католичанство. Пошто се такве потврде не издају, жупници децу прекрштавају и без тога. Срби који су у браку са католицима по правилу траже да се њихови родитељи сахране као католици.

Председник Грађанског одбора за људска права Зоран Пусић јавно је саопштио да је од 1991. до 2003. само у Загребу 20.000 деце православне вере преведено у католичку вероисповест.

– Још увек има одређених проблема, нарочито у Далматинској епархији. Због тога смо као Синодска делегација били код председника Месића да поразговарамо о тим проблемима, да се кривци који су починили разне испаде пронађу и да одговарају и колико је могуће да успоставимо контакте са премијером Санадером, који на три наша писма

избеглице, то важи за Србе, Хрвате и муслимане и то је нешто несхватљиво, да ни после тако дугог периода, више од десет година, државе нису успеле да то питање реше. Они који су се вратили и којима су обновиле порушене куће поново одлазе у Србију, јер у Хрватској немају услове за живот, немају запослење, немају изворе прихода. Тако, када се говори о повратку у великим цифрама, оне нису реалне, јер су се многи вратили назад после остваривања држављанства и добијања путних исправа. Неки су покушали да регулишу питање своје имовине, неки су је продавали и ту је било доста несрећних случајева, да су агенције које су посредовале у продаји чиниле шпекулације, па чак су вођени и кривични поступци. Продавали су земљу и куће људи, а да власници за то нису ни знали и не зна се куд су те паре отишле. Држава ту није била довољно опрезна и много шта се догађа што није допустиво у правној држави.

Да ли је у Словенији боља ситуација?

– У Словенији је ситуација много боља, људи слободно живе, имају запослење, у цркви је велики број верника, то су људи средње доби који долазе са децом, причешћују се. То се показало и приликом освећења цркве у Љубљани, када је био и наш патријарх Павле. Тада је било више од 5.000 људи који су присуствовали тој свечаности.

Ипак, и тамо има проблема са враћањем имовине.

Држава има доста круто држање када је реч о верској настави, чак и за

Изостале реакције Београда

Секретар Удружења Срба из Хрватске у Београду проф. Милојко Будимир каже да је шокантно упозорење митрополита Јована и изражава забринутост на млако реаговање домаће јавности, па и међународне заједнице.

– Недопустиво је да на тако нешто није реаговала Влада Србије, Министарство за националне мањине, па и председник Србије Борис Тадић. Католичкој цркви не замерам. Она се бори за вернике и проводи оно што је држава, макар и тајно, зацртала. Сада долазимо до онога што је Павелићева НДХ програмом још тада предвидела за Србе у Хрватској: побити, протерати и покрстити.

По новом календару 8. новембра се навршило 300 година од смрти српског патријарха Арсенија III Чарнојевића под којим се одиграла „Велика сеоба Срба 1690.“ чији смо ми историјски баштиници. Обележавајући Дан сеобе, ове године се због тога посебно присећамо живота, лика и дела Арсенија Чарнојевића.

Према многим историчарима, Арсеније Чарнојевић је био трећа најзначајнија фигура наше историје, после Светог Саве оснивача аутокефалне Српске православне цркве (1219) и Макарија Соколовића првог српског патријарха после обнављања Пећке патријаршије 1557. године.

Арсеније Чарнојевић је рођен око 1633. године у околини Цетиња из породице коју понекад повезују са Црнојевићима, првим владарима Црне Горе крајем XV века. Арсеније је 1665. постао игуман Пећког манастира, а 1669. је изабран за епископа хвостанског са седиштем у Пећи. Пошто је тадашњи патријарх Максим онемоћао од тешке болести, Арсеније је истовремено постављен и за помоћника – коадјуктора патријарха, да би 1672. био изабран за патријарха српског.

У то време је Српска патријаршија обухватала огроман простор од Солуна на југу, до Будима на северу, од Самокова, Рилског манастира на истоку до манастира Марче на западу. Значи, поред српских области обухваћених турском влашћу, ту су спадали и знатни предели Бугарске и Угарске под турском окупацијом у којој је тада живело много Срба. У неким рубним областима Хабзбуршке монархије настањеним и православним Србима у то време није била јасна црквена јурисдикција над овим народом, пошто аустројске (католичке) власти нису желеле признавати српску црквену власт са седиштем на туђој територији и приморавале су српске црквене великодостојнике са своје територије на унију са католичком црквом. Међутим српски патријарси су увек успевали да неутралишу тај притисак и сачувају у окриљу Пећке патријаршије и те рубне области ван турских територија.

Функција српских патријараха је у Отоманској империји била с једне стране несигурна и често опасна по живот због неповерења турских власти, а с друге стране је представљала и огромну власт, пошто су обнављањем Пећке патријаршије Турци дали неку врсту црквене аутономије Србима која је подразумевала и овлашћења световног карактера са правом убирања црквених пореза.

Оскудни извори из тог доба приказују Арсенија Чарнојевића као млађег и веома енергичног црквеног поглавара који је често ишао у канонске визиције широм своје простране црквене области. Приликом једне посете српском приморју, барски надбискуп Андрија Змајевић је забележио о њему: „Патријарх је у добу од 35–40 година, лепа и достојанствена изгледа и у опхођењу врло љубазан.“

Уочи турског похода на Беч 1683, значи пре почетка Великог (Бечког) рата, патријарх Арсеније Чарнојевић је пошао на ходочашће у Јерусалим на Христов гроб, о чему је сачуван део његовог путописног дневника.

После пораза Турака под Бечом, ослобођења Будима и скоро целе Угарске у периоду 1683–1687, на целом Балкану су настале ускомешане, несигурне и опасне ратне прилике у којима је

Патријарх Арсеније III Чарнојевић

хришћански народ испаштао због великог незадовољства и узрујаности муслимана и муслиманских избеглица са угарских територија. О том стању налазимо белешку самог патријарха Арсенија у једном од манастира у западној Србији. Када су се ратна дејства 1688. пренела на подручје српских земаља у Отоманској империји, западни хришћански савезници Аустрија и Млечи су почели позивати хришћане у тим областима да им се придруже и устану против Турака. Настојали су да за ту борбу придобију патријарха Арсенија као најугледнију особу, фактичког поглавара српског народа. Патријарх се нашао притешњен са свих страна у животной опасности пре свега од Турака који су га покушали ухватити у Пећкој патријаршији, па је био принуђен да избегне у племенске пределе Старе Херцеговине и Црне Горе. Ту је покушао да добије маневарског простора тражећи контакте са Млечима. Када је аустријска царска војска потпомогнута српским устаницима продрла на Косово и у Метихију и стигла до Пећи, аустријски генерал Пиколомини је упутио ултиматум патријарху да стане на чело устаника или ће изабрати друго, новог српског патријарха уместо њега. Под тим притиском патријарх Арсеније се враћа у Пећ и стаје на чело устанка. Међутим врло ускоро, у зиму 1689–1690. ратна срећа се окренула и у противнападу Турци потпомогнути татарском војском повратили су знатан део територија, узели поново Ниш вршећи – данашњим изразом речено – геноцид над српским народом на Косову и у јужним пределима Србије. У тим страховитим околностима хабзбуршког пораза и повлачења, и турске освете, пред Турцима компромитована црквена хијерархија и народ кренуше у бекство на север за војском. Тада, желећи зауставити турски налет, хабзбуршки цар Леополд I издаје Инвитаорију, писмо патријарху Арсенију III Чарнојевићу од 6. априла 1690, којим се позивају балкански православни хришћани да устану против Турака, не напуштајући своје крајеве и обећава им се слобода вероисповести и избора војводе. Избегли народ, епископи, калуђери, сам патријарх и српски војни руководиоци – главари су се 18. јуна 1690. под Београдом окупили на сабору да би решили шта ће даље учинити. Пошто су Турци незадрживо надирали, одлучило се да се настави бежањем на север, а затражили су заштиту аустријског цара нудећи му своје подаништво и војну снагу, а затражили су и гаранције да ће и под скиптром цара уживати ону црквену аутономију коју су имали у Отоманској империји. При томе су се служили саветима оних црквених великодостојника и народних првака који су већ раније били под хабзбуршком влашћу и имали искуства и знања из северних, угарских области. У вези са тим се спекулише и тиме да је патријарх Чарнојевић вероватно већ пре Велике сеобе био у посети угарским крајевима, посебно значајној српској трговачкој енклави у Коморану. Са ставом сабора је у Беч код цара отпутовао епископ јенопољски (Борошјене у Трансилванији) Исанија Ђаковић.

Резултат ових политичких и војних напора српског народа је Привилегија Леополда Првог од 21. августа 1690, којом су дате основе црквено-народне

аутономије Срба у Угарској. Маса избеглица чији се укупан број процењује на 40 хиљада породица је тада кренула на север, уз Дунав и зауставила се у околини Будима. Последње избеглице испод Београда су кренуле 6. октобра 1690. Турци су Београд поново освојили 8. октобра. Пут у тадашњим приликама је трајао библијских 40 дана. Дозволу коморских власти да се населе на територији опустеле Сентандреје, Срби су добили 19. новембра 1690. (Овај датум смо узели за обележавање Дана Сеобе.) Током Бечког рата који је трајао до 1699. било је и више сеоба, на пример, 1695. из Босне у пределе Барање.

Српске избеглице у Угарској су се нашле у тешким приликама, у непријатељском окружењу. Као што смо навели, ранија пракса у Хабзбуршкој монархији и у свим католичким државама је била та да се на њиховим територијама политички признаје само Католичка црква и њена организација, па се од православних као компромис очекивало да задржавајући своје обредне обичаје прихвате врховну власт римског папе и тако ступе у унију (сједињење) са католичком црквом у политичко-организационом смислу. Државне, царске власти су на новоослобођеним територијама такође потписивале и прогониле реформатску и евангелистичку цркву. Царске привилегије издате Српској православној цркви ради придобијања неопходног српског оружја и живе силе у тешком рату са Турском, биле су у супротности са том праксом. Присуство Срба у новоослобођеним крајевима Угарске сметале су католичкој цркви и због економских разлога, због њене спречности да убира своју десетину од Срба, односно са територија сада настањеним Србима. Срби су сметали и угарском поседничком племству које је на ослобођеним територијама хтело успоставити своју ранију власт. Срби су сметали и мађарским сељацима, грађанима повратницима који су хтели да поврате своје винограде, земље и који су живели једним животом другачијим од оног на који су се Срби навикли у Отоманској империји. Притисак ради уније је био посебно јак у западним крајевима, у Славонији, Крајини, Барањи, односно на истоку међу Румунима и Русинима где је та пракса од раније имала већ традицију и где је та акција започета још пре доласка већине избеглица и патријарха Чарнојевића. Патријарх, ослањајући се на привилегије и српско оружје у рату против Турака, започиње неуморну активност ради сузбијања уније и заштите сопствених верских, црквених и народних права. Ова његова неуморна делатност којом је обилазио целу своју територију у Угарској није јењавала свих дугох 16 година колико је он до своје смрти провео у северним крајевима. У то доба настаје о њему слика скрбног старца, који очински брине о свом народу, о својим верницима. Мађарски и бечки архиви су препуни његових латинских писаних молби на основу којих се оцртава његова борба за организовање Српске православне цркве под хабзбуршком влашћу и опстанак српског народа у овим крајевима. Он подједнако брине о томе да се обезбеде црквени поседи, резиденција, издају дозволе за изградњу српских богомоља, као и за мање и веће потребе, социјална и економска и вер-

ска права Срба појединаца, официра, војника, занатлија, сељака и удовица. Он се са својим сарадницима успео изборити за Протекциону диплому од 11. децембра 1690. издату преко Угарске дворске канцеларије, значи са обавезом да је поштују и угарски сталези. Такође је израдио код цара и Привилегију од 20. августа 1691. којом се признаје патријархова власт и у световним стварима. Посебно је важна била и Привилегија од 4. марта 1695. којом се одобрава организација српске цркве у Угарској, њени епископи и у складу са угарским законима из XV века, доба Ладислава и Матије Корвина потврђује ослобађање Срба од црквене десетине. Реакција супротно заинтересоване стране није изостала која истовремено указује на дубоке корене политике према мањинама у овим крајевима. Кардинал Колоњић 1696. пише: „Стога ваља настојати, али без велике галаме и вређања, да се тај илирски или рашки народ помало сједини са римском црквом... Наиме, ако се те привилегије већ не могу изменити или скритити, то нека се бар од речи до речи потврде али таквим тамним (нејасним, мутним) изразима и двосмисленим речима које би се у разна времена, могле сад овако, а сад онако разумети и тумачити уз то ваљало би све то само привремено и са извесним клаузулама потврдити, како би касније, у годно време, ти шизматици, као и остали акаатолици... са црквом католичком, и против воље њихове, лакше се спојити могли...“

Миром у Карловцима закљученим 1699. између Отоманске империје и хришћанских сила завршен је Бечки рат, али је граница повучена на Моришу, Тиси, Дунаву и Сави, па су се српски народ и српска црква нашли подељени између два царства што је представљало нову и тешку ситуацију за опстанак Српске православне цркве. За живота патријарха је упркос настојању двеју велесила очувано јединство под патријархом Арсенијем. На пример 1700. је на црквено-народном сабору у Сечују за митрополита цетињског постављен Данило I Шћепчевић (Петровић) познат по истрази потурица 1707. Међутим Турци су у Пећи наметнули новог српског патријарха. Проблем поделености се решио 1710 када је и формално успостављено јединство СПЦ, а Карловачка митрополија је формулисана као аутономна јединица Пећке патријаршије у Хабзбуршком царству.

Највеће искушење за Србе у Угарској је представљала Ракоцијева буна 1703–1711. Срби су се определили за бечког цара од кога су добили привилегије и који је обећавао да ће ослободити Србију од Турака. Учесће Срба на страни царских трупа против мађарских устаника је резултирало истребљењем–нестајањем Срба у пределима Задубавља између Балатона и Дунава, у северној Барањи, у Малој Куманији и на самом северу Бачке, као и у Ердељу. У тим тешким временима је настало безнадежно вапијуће писмо патријарха Чарнојевића руском бољарину, царском саветнику Возницину у којем наилазимо на чувене поетске редове познате под насловом „Молитва заспалом богу“. Ускоро, 1706, у Бечу умире патријарх Арсеније III.

У Сентандреји, 18. новембра 2006.

Петра Ластаћ

Из блиске прошлости

Српске православне цркве у Мађарској

Аташе Амбасаде ФНР Југославије у Будимпешти Новак Рађенковић крајем 1956. године по налогу свог амбасадора, у ствари на тражење „деталјнијег извештаја о положају наше националне мањине у Мађарској, за комисију за националне мањине ЦК СКЈ” израђује темељит и опширан извештај о стању и положају „југословенске” мањине тј. о Србима, Хрватима и Словенцима у Мађарској, усталом доноси можда мање познате податке о Српској православној цркви у нашој земљи.

„За разлику од католичке, православна црква у Мађарској одиграла је позитвну улогу. Цркве су окупљале око себе српски живаљ и просвећивале га. Држале су своје школе и кроз њих и њихову помоћ уздигао се највећи број јужнословенске интелигенције у Мађарској. Оне су биле чврсти бедем од кога су се одбијали сви налети мађаризације српског живља, и само захваљујући православном свештенству може се данас у Мађарској говорити о српском живљу. Пре рата православна црква је држала 14 вероисповедних школа са 14 наставника и 271 учеником. Те вероисповедне школе постојале су све до 1947 године када су званично укинуте, чему је црква пружила јак отпор. Све ове школе издржавала је сама црква. Званични органи осећајући чврстину и повезаност православног живља организованог путем цркве настојали су свим средствима да је разбију. Већ тада се приступило формирању „мађарске православне цркве” која је имала за задатак да од српских православних цркава одваја што више живља и да га преводи у „мађарску православну цркву”. Српска православна црква је јако ослабила после опције иза Другог светског рата (после Првог светског рата – опаска уредника) када је велики број српских свештеника и учитеља прешао у Југославију, а исто тако и народа. Рачуна се да је тада прешло у Југославију око 18.000 српског живља. Предатним режимима било је јасно да не могу разбити јединство српског живља и мађаризирати га уколико не поткопају јединство цркве, и не ослабе српске вероисповедне школе. У томе циљу тадашње званичне власти су забраниле вршење учитељских позива свима онима Србима учитељима који нису знали перфектно мађарски и који нису имали учитељске дипломе. Међутим, на испитима су их рушили тако да је учитељски кадар јако ослабио. Истовремено, тадашњи властодршци су свим снагама настојали ојачати „мађарску православну цркву” у којој су попови били Мађари, док верници нису требали бити Мађари већ Срби, Бугари и Македонци који живе на територији Мађарске. Тадашњи епископ будимски др Георгорије Зубковић био је помало хортијевски настројен, јер као магнат и члан горњег дома није хтео да се замери мађарским званичним органима па ни самом Хортију. Народ га је био замрзио али другог решења се није могло наћи. У томе је дошао Други светски рат за које вре-

Сентандреја – поглед са Дунава (виде се звоници Типровачке, Благовештенске и Саборне цркве)

ме је српски живаљ био изложен великим напорима. Неки попови су похапшени, неки побијени, већи број учитеља је био приморан да напусти свој учитељски позив. После Другог светског рата српски живаљ је поново мало живахнуо, поново су отворене оне школе које су за време Другог светског рата затворене. У томе је уследила Резолуција ИБ која их је поново дотукла, али ипак не у потпуности. И поред тога што је било заплашено, српско свештенство је очувало мањински дух, и даље је окупљало српски живаљ око себе, гајећи код њих националне традиције у онолико мери колико су то толерисали званични мађарски органи. Чак су и код религиозних обреда имали ограничења, што је укинато тек 1954. године. Неколико српских свештеника је због „пројугословенског” става било ухапшено и осуђено. Међутим, истовремено је јачала „мађарска православна црква” коју је држава и материјално помагала. За ову „мађарску православну цркву” се заинтересовала и московска патријаршија која је први пут 1948. године, по сагласности Владе СССР-а и мађарске Владе, послала свога изасланика Николаја Крутичког да „учврсти православље” у Мађарској, стављајући га под окриље Московске патријаршије. Истовремено је московски патријарх поставио неког Копиловича за администратора „мађарске православне цркве” што је значило отворено мешање руске православне цркве на територији јурисдикције српске патријархије. 1952.

године умро је епископ будимски др Георгорије Зубковић. После његове смрти Синод српске патријаршије изабрао је новог епископа будимског Германа, секретара Српске патријаршије. Министарски савет НРМ који је требао да одлучи о његовом доласку у Мађарску, одбио је да му изда одобрење за долазак за епископа будимског, који још ни данас није дошао. Његов привремени заменик је прота будимпештански Душан Вујић. Оваква ситуација у епископату најбоље је одговарала мађарској Влади а исто тако и Московској патријаршији која би желела да све православце у Мађарској стави под своју јурисдикцију. У том циљу Московска патријаршија је произвела за свештеника „мађарске православне цркве” око 7-8 свештеника а у чин протојереја Фериза Беркија кога је истовремено именовала за администратора мађарске православне цркве у Будимпешти. Уз помоћ државе ова „Мађарска православна црква” издаје и један црквени гласник на кога су се претплатиле све православне црквене општине по препоруци српске православне црквене управе, јер када су тражили новац од државе за издавање српско-црквеног православног гласника, саопштили су им да за то нема потребе јер један такав гласник већ излази и препоручили им да се на њега претплате. Исто тако држава је дала новац „Мађарској православној цркви” за штампање разних црквених књига на мађарском језику. Држава је за те свештенике установила добре плате и плаћа-

ла им пут за путовање у Москву, где су ишли на „консултовања”. Једном речју врши се дискриминација према српској православној цркви која у ствари полаже право на јурисдикцију над православним црквама у Мађарској. Када је формирана „Мађарска православна црква” имала је за задатак да поткопа јединство српског православног живља у Мађарској а сада је иста црква потчињена Московској патријаршији и ужива наклоност мађарских званичних органа. Карактеристично је да је после Резолуције ИБ-а Совјетски Савез, у сваком случају из политичких разлога, почео помагати тезу о „Мађарској православној цркви” да би кроз ту институцију могао имати већи утицај на целокупни православни живаљ у Мађарској, јер им је било јасно да је српска православна црква везана за Југославију, што им политички није одговарало.

Иначе ситуација код српске православне цркве је доста тешка. Остао је врло мали број свештеника који су највећим делом већ остарили. Има доста места у којима већ и нема свештеника иако постоји црква. Нови кадрови не долазе јер је ранија пракса – када су се из Мађарске слали у богословију у Карловце – укинута, и нису никад спремни да у томе циљу пруже неку помоћ јер им је јасно да ће српски живаљ ако остане без својих свештеника радије прићи „мађарској православној цркви” него бици којој другој. Од тога до мађаризације не преостаје много.”

Одабрао: **Ђуро Франковић**

Већ по устаљеној традицији, дан пред одлазак на заслужени божићни одмор – који овога пута траје од 23. децембра, па све до 9. јануара, да би већ следећег дана започела настава – приређен је већ ома популарни божићни вашар. Као и увек до сада, деца са својим учитељицама и наставницама припремила су разне производе за излагање, а не у последњем реду и продају. То је, ваља признати, уједно и нека врста такмичења међу оделењима – ко ће лепше, маштовитије и оригиналније спремити и представити своје артикле. Ученици од 1. до 5. разреда основне школе највише су нудили украшене честитке, исклијалу зелену пшеницу, свеће, разне држаче за свеће, мини пицу, гибаницу, слаткише, фигурице, медањке, сокове и цртеже. Великој понуди се придружио велики број купаца. Расположење је заиста било вашарско са пуно понуде и још више занимљивих разговора и лепог расположења.

Српска школа у Будимпешти

Божићни вашар и празнично славље

Куповина на велико, од малих

Главни учесници су били Моња Медаковић, Катарина Немет, Иван Михајловић, Барбара Бекић, Милош Миливојевић, Немања Јокановић, Сава Митровић, Милица Коцо, Теодора Булатовић и Андреј Ђерђ. У улози коринђаша биле су ученице Милица Чичић, Јована Вечић, Емилија Седлачек и Наталија Шефер.

На крају програма се присутница обратила директорка Катица Рус. Она је у свом кратком говору свима пожелела срећне предстојеће празнике и срећну, веселу Нову годину. Свечаност је завршена древним божићним поздравом – Христос се роди! На који су сви у глас одговорили – Ваистину се роди!

Још истога дана, 21. децембра, забавиштарци су на челу са васпитачицом Јеленом Тешењи родитеље

Хор основаца са Оливером Мунишић

Божићна представа 9. разреда

Ове године су за свечани део програма биле задужене професорке Јулијана Которчевић и Оливера Мунишић. Хор основаца је уз пратњу клавира и ксилофона ученика нижих и виших разреда извео букет најлепших божићних песама.

Затим је следио програм 9. разреда наше гимназије. Они су овом приликом приказали драматизоване обичаје који се везују за прослављање Бадњег дана и првог дана Божића. Вешто одабрани текстови и песмице допуњавали су при-

казе одласка по бадње дрво, прастирања сламе по кући, бацања ораха, здравицу, божићну честитку, пијукање, доласка положајника и коринђаша који су, дакако, неизоставни делови наших лепих божићних обичаја.

дочекали лепим божићним програмом. Наравно, најмањи су увек најлепши и најсимпатичнији. Тако је то било и овога пута. Лепо припремљен и увежбан програм одушевио је све родитеље и остале рођаке наших забавиштараца.

Божић

Божић, Божић, мили дане!
– Међ нама се рађа Бог.
Све су душе обасјане
Чистим сјајем зрака тог.

Сва су срца, пуна сјаја
Спремајућ се за тај дан, –
Као да је блесак раја
Положајник у наш стан.

Звона звоне, – тамјан мири
Као вечне наде цвет;
А света се црква шири,
Да обгрли цео свет.

Небеса се отворише
Патницима на утех, –
Вера нам сузе брише, –
Љубав нама прашта грех.

По поду је златна слама,
– Хај, по њој је деце сплет,
Благо нама, благо вама
Кад порасте млађи свет.

Спас се рађа: сваку муку
Да отрпе за род свој, –
Ох, хвала ти на науку,
Христе, Боже, Спасе мој!

Поћи ћемо путем истим,
– Ал' ти да нам снаге даш –
Обдари нас срцем чистим
Тебе славит' – спасе наш!

Јован Јовановић Змај

Божић-Бата

Мисли море малог Мату:
– Видео сам Божић-Бату,
Имао је браду седу
И лично на мог деду.

А на то ће првак Мића:
– О, баш страшнога открића
Кад бану на наша врата
Ја застадох – пуки тата!

Слушала их мала Ката
Па хтеде да нешто дода:

– Да ли увек Божић-Бата
Мора бити женског рода?!

Знатижеља сада расте,
Већ је скоро од три спрата;
Ако знате, кажите им
Ко је, богме, Божић-Бата!

Драга Мирјанић

Божићна песма

Пролетеше три птичице,
Боже, помози!
Једна ми је златоглава,
А друга је сва од злата,
А трећа је шаропера.

Која ми је златоглава,
Она ми је Бадње вече;
Која ми је сва од злата,
Оно ми је славни Божић;
Која ми је шаропера,
Оно ми је Божји данак.

Народна песма

Дочек српске Нове године у Помазу

У име Српске мањинске самоуправе у Помазу Вас

срдечно позивамо
на дочек
СРПСКЕ НОВЕ
ГОДИНЕ

13. јануара 2007. године
са почетком у 20.00 часова,
у Дому културе, уз пратњу
музичког оркестра
из Мохача.

Улазница: 1.000 Фт.

За малу децу
улаз је бесплатан.

Адреса:
2013 Pomaz, Huszár u. 3.

Празничне посластице

У време божићних и новогодишњих празника на празничне трпезе домаћице радо стављају различите колаче и посластице. За ову прилику сакупили смо вам неколико рецепата за слаткише који се припремају релативно брзо и уз мало труда, али су зато исто тако укусни као и они „компликовани”. Пријатно!

Куглице од ораха

Потребно је:

- ◆ 300 гр млевених ораха
- ◆ 300 гр шећера
- ◆ 3 јајета
- ◆ 100 гр чоколаде
- ◆ 20 гр маргарина

Припрема:

Умутити јаја и додати орахе, шећер и чоколаду, ставити да се мало кува, па када се прохлади додати маргарин и формирати куглице.

Куглице од јабука

Потребно је:

- ◆ 1 кг јабука
- ◆ 500 гр шећера
- ◆ 1 чаша воде
- ◆ 50 гр бадема
- ◆ 1 поморанца

Припрема:

Шећер ставити у шерпу и кувати док сируп не почне да се згушњава. Очишћене и истругане јабуке додати у сируп, помешати, нацедити сок од поморанце и додати стругану кору од поморанце. Непрестано мешати док се маса не згусне. Тада скинути са ватре и умешати исецкане бадеме. Правити куглице па сваку уваљати у шећер помешан са циметом. Стављати на папир и када се хлади ређати на тањир.

Куглице од кекса

Потребно је:

- ◆ 200 гр млевеног кекса (путер кекс)
- ◆ 200 гр млевених ораха
- ◆ 250 гр шећера у праху
- ◆ 250 гр путера или маргарина
- ◆ 1-2 кашике наредане чоколаде
- ◆ лешника
- ◆ 1 јаје

Припрема:

Пенасто умутити путер са шећером у праху. Додати умућено јаје, млевене орахе, кекс и чоколаду. Умешати масу, узимати мале парчиће и обликовати куглице. Куглице уваљати у млевене орахе, рендану чоколаду, мало препечене и грубо самлевене лешнике. Ређати их у папирнате корнице.

Кестен кугле

Потребно је:

- ◆ 500 гр кестена
- ◆ 150 гр шећера у праху
- ◆ 150 гр млевених ораха
- ◆ 125 гр путера
- ◆ кашика рума
- ◆ кесица ванилног шећера
- ◆ 50 гр крупно рендане чоколаде за кување или кесица чоколадних мрвица

Припрема:

Од наведених састојака осим чоколадних мрвица правити мале лоптице и сваку уваљати у рендану чоколаду и стављати у корнице од хартије.

Салама од ораха

Потребно је:

- ◆ 150 гр млевених ораха
- ◆ 130 гр шећера у праху

- ◆ 140 гр чоколаде рендане
- ◆ 2 жуманца
- ◆ млевени ораси за посипање

Припрема:

Све састојке умешати, увити у ролну и уваљати у млевени орах.

Чоколадна салама

Потребно:

- ◆ 160 гр путера
- ◆ 160 гр шећера
- ◆ 50 гр сецканог бадема
- ◆ 150 гр чоколаде
- ◆ 160 гр путер кекса
- ◆ 1 јаје
- ◆ чаша рума

Припрема:

Умутити јаје, додати шећер и отопљену чоколаду. Умутити да маса буде глатка. Додати изломљен кекс, бадем и рум. Обликовати саламу, увити у фолију и оставити 1 сат у фрижидеру.

Салама од смокава

Потребно је:

- ◆ 250 гр самлевених смокава
- ◆ 250 гр крупније насецканих ораха
- ◆ 250 гр шећера
- ◆ сок од једне поморанце

Припрема:

Умешати наведене састојке, направити облик саламе, уваљати у шећер, оставити на хладном месту и након пар дана сећи.

Штанглице од кестена

Потребно је:

- ◆ 1 кг кестена
- ◆ 200 гр шећера у праху
- ◆ 200 гр чоколаде
- ◆ 100 гр ораха
- ◆ 1 кашика рума
- ◆ 150 гр путера

Припрема:

Обарити, очистити и испасирати кестен. Умутити шећер са путером и додати кестену. Добијену масу поделити у два дела.

У један део умешати 100 гр отопљене чоколаде, а у други део млевене орахе и рум. Од тамног дела обликовати кору, преко ставити светлији део и премазати глазуrom од чоколаде. Оставити у фрижидеру да се стегне.

Шарене штангле

Потребно је:

- ◆ 250 гр маргарина
- ◆ 250 гр шећера у праху
- ◆ 250 гр млевеног кекса
- ◆ 250 гр ситно исецканих желе бомбона
- ◆ 250 гр сувог грожђа натопљеног у руму

Припрема:

Миксером пенасто умутити маргарин са шећером, додати остале састојке и умешати кашиком. Поделити на два дела и сваки раставити на масној хартији или фолији да буде дебљине два сантиметра. Оставити да се просуши па сећи на штанглице.

Куглице од сувог воћа

Потребно је:

- ◆ 100 гр сувих шљива
- ◆ 80 гр бадема
- ◆ 100 гр сувих смокава
- ◆ 2 кашике шећера

- ◆ 1 ванилни шећер
- ◆ 2 кашичице рума
- ◆ 2 кашике џема од шљива
- ◆ наредана кора наранце

Припрема:

Ситно насецкати суве шљиве и смокве, додати насецкане бадеме, шећер, ванилни шећер, рум, наредану кору наранце, џем од шљива. Све добро умешати, обликовати куглице и уваљати у шећер у који се може додати цимет.

Коцке од кокоса

Потребно је:

- ◆ 200 гр кокоса
- ◆ 250 гр млевеног кекса
- ◆ 200 гр шећера у праху
- ◆ 120 гр путера
- ◆ Глазура:
- ◆ 50 гр путера
- ◆ 5 штангли чоколаде

Припрема:

У мало воде отопити шећер, додати путер и на ниској температури га отопити.

Додати кокос и кекс и обликовати колач четвртастог облика. Када се стегне прелити врелом глазуrom од 50 гр маргарина и 5 штангли чоколаде.

Одабрала: **Жаклина Богдановић**

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског законика из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампана: КОМП-прес КфТ. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоца: Карољ Сабо. ☛ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov.milan@gmail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Највеће звоно на Балкану

На звонике Саборног храма Христовог васкрсења у Подгорици завршено је качење огромних звона, од којих је једно тешко више од 11 тона и највеће је на Балкану.

Седамнаест звона, на којима су приказани мотиви из Библије и историја Српске православне цркве, изливена су у руском граду Вороњежу, а подгоричком храму поклонили су их верници и добротвори из Србије, Црне Горе и Русије.

Звона мира и љубави дочекао је митрополит црногорско-приморски Амфилохије са свештенством и монаштво, а свечаности је присуствовао и велики број верника СПЦ.

Митрополит црногорско-приморски Српске православне цркве Амфилохије рекао је да су звона из Вороњежа допремљена да би „будила уснули православни народ у Подгорици и читавој Црној Гори”.

Јубилеј у сенци интереса

У Прагу је крајем прошле године свечано обележена 55. годишњица аутокефалности Православне цркве Чешких земаља и Словачке. Новија црквена историја мање је позната нама обичним смртницима, а све што је везано за аутокефалност Православне Цркве Чешких земаља и Словачке осликава оно што прати ту новију историју, а што је још увек актуелно. Кључну улогу у ширењу православља у Чешкој имала је Српска православна црква и посебно отац Јустин Поповић. Када се окончао Други светски рат Совјетски савез је проширио свој апсолутни утицај на цео низ земаља укључујући и Чехословачку. У време „великог тријумфа социјалистичке револуције” (и совјетских тенкова на улицама) чешки епархијски савез је 8. 11. 1945. донео одлуку о почетку преговора о изласку из јурисдикције СПЦ и присаједињењу Московској патријаршији. Већ следеће године Москва је основала свој егзархат на територији Чехословачке, а Српска православна црква је 1948. године у потпуности препустила православне Чехе Московској патријаршији. Москва је

1951. године дала аутокефалност Православној цркви Чехословачке. Са друге стране, Цариград је имао потпуно другачије виђење ситуације и у односу на Москву, и у односу на Српску православну цркву. Наиме, Цариград је још од 1923. године сматрао Чешку као своју територију, а Чешку цркву као своју аутономију. Одлуку Московске патријаршије о аутокефалности Чехословачке цркве Цариград није никада признао. Такво гледиште (као што и данас у потпуности деле гледишта о свим стварима са Цариградом) имале су и друге грчке цркве – Александријска, Јерусалимска, Кипарска и Грчка тако да ни оне нису никад признале ту аутокефалност. Цариградска патријаршија је са своје стране даровала аутокефалност Цркви у Чешкој тек 27. 08. 1998. године. Православна црква у Чешкој је сада аутокефална, али вишеструке јубиларне годишњице стоје као тужни споменик међуправославних подела и „виших интереса”. Оцу Јустину и другима који су искрено и у јеванђелској љубави проповедали Христа у Чешкој тешко би пали такви „виши интереси”.

За веру и верност

Његовом високопреосвештенству архиепископу цетињском и митрополиту црногорско-приморском Амфилохију у Москви је уручена престижна међународна награда и орден руског државног Фонда Светог Андреја Првозваног „За веру и верност”. Митрополиту Амфилохију награда је уручена на церемонији у Кремљу за његов подвижнички труд на очувању хришћанских светиња и делотворну сарадњу у име мира и општег јединства међу народима.

У пригодном говору по примању награде митрополит Амфилохије

је, захваљујући на високом признању, истакао да то није орден само њему него и свим прецима који су били верни Христу Богу и православној Русији. Он је посебно подвукао речи Светог Петра Цетињског које је овај велики светитељ изрекао на концу свог земаљског живота и као аманет оставио Црној Гори и Црногорцима: „Будите вјерни једнокрвној и једнојверној Русији”.

Десеторица овогодишњих лауреата овог високог признања су Руси, а митрополит Амфилохије је једини лауреат из иностранства.

Албум о Косову

У Русији је објављен албум „Косово – Српска Голгота” који говори о садашњем животу Срба на Косову. Историјска сведочанства допуњују факти, статистички подаци и лични утисци аутора, а у књизи се налази 150 фотографија. Албум се већ налази у црквеним књижарама у Москви.

Фото: Иван Јакимић

Свети Никола и Хаг

Власти Турске намеравају да преко Међународног суда у Хагу поврате мошти светитеља Николаја у Мире Лиқијеске (данас град Демре у провинцији Анталија). Ово је прошле недеље саопштио председник „Међународног светског савета светог Николаја” Муамер Карабулут.

„Намеравамо да вратимо мошти светог Николаја преко Међународног суда у Хагу. Тужбу по овом предмету ће овој инстанци ускоро поднети Заједница адвоката. Сматрамо својим историјским дугом да мошти вратимо у њихову историјску домовину, одакле су отете 1087. године и однесене у Бари. Желимо да победи правда и да погрешка, начињена пре много векова, буде исправљена”, изјавио је Карабулут.

Свештеник у Легији странаца

Министарство одбране Француске својим указом од 1. новембра, именовало је јеромонаха Алексија Думона, клирика Руске корсунске епархије са седиштем у Паризу, за војног свештеника Легије странаца, за чланове који су православне вере. Јеромонах је посетио централу ове војне јединице у граду Обану (Aubagne) код Марсеја, где је водио разговоре са командом о свом будућем раду. За ову службу предложен је од Православне епископске конференције Француске, пошто у Легији има на стотине припадника из зе-

маља бившег Совјетског Савеза, чији је језик комуникације руски.

Легија није најамничка јединица, већ се њени чланови регрутују добровољно. Старосна доб је између 17 и 40 година. Чак трећину чине они који су пореклом из православних земаља источне Европе. Француза је само 20%. Легија има сада 8.500 припадника, на свом врхунцу достигла је 35.000. Основана ју је краљ Луј Филип 1831. Некад је учествовала у многим акцијама у француским колонијама, као на пример у алжирском рату, и другде по Африци.

Ковчег св. Павла

У Риму је пронађен ковчег једног од најпоштованијих хришћанских светаца, св. апостола Павла. Гробница је пронађена у време ископавања у подземној крипти под олтаром римске цркве Св. Павла која је, по предању, саграђена на гробу овога апостола. Током многих векова, ово место није подвргавано било каквим истраживањима и ископавањима.

О томе да ли су заједно са ковчегом пронађене и мошти св. ап. Павла, није ништа саопштено. Детаљи о овом открићу биће представљени на конференцији за штампу у Ватикану, када ће о овоме говорити настојатељ цркве „Св. Павла ван зидова града” кардинал Андреа Кордеро Ланца и археолог који руководи овим ископавањима.

Ковчег је пронађен испод главног олтара храма, на месту где је на темељима храма сачуван натпис: „Павле, апостол, мученик”. На поклопцу ковчега може се видети отвор пречника 20 цм. По мишљењу археолога, кроз овај отвор су у ковчег стављани комади тканине који су касније сматрани реликвијама.